

VASTAG GYÖRGYI

Az egyszerű és az összetett mondatok gyakoriságának
és a szerkesztettségnek nemzedékek szerinti vizsgálata
Röszke nyelvjárásában

Általában elterjedt az a nézet, hogy a magyar parasztritkán s keveset szól. Elég néhány régebbi irodalmi alkotás paraszthalakjára gondolnunk, akik szűkszavúak, mondanivalójukat tömondatok vagy egyszerű bővített mondatokban fogalmazzák meg. Nem vonom kétségbe ennek reális alapját, csak megjegyzem, hogy mint annyi minden, napjainkra ez is változott.

Dolgozatom megírásának oka nem a fenti nézet cáfolása, bár ezt is tehetném, mivel adatközlőim mind falusi, tanyai emberek. A gyűjtött szöveg alapján az élőbeszéd mondat szerkesztési sajátosságait vizsgáltam, ott, ahol ez talán még a legeredetibb formában megtalálható, a nyelvjárásban.

E feldolgozás terjedelme kevésbé tükrözi a befektetett munkát. Maga a szöveggyűjtés és lejegyzés igen sok időt, fáradságot jelent; s a két táblázat egy-egy számadata mögött is sok mondatelemző munka, majd számlálások és számítások sora húzódik meg. /Vö.: Deme L. 1971., 16-17. o./

A gyűjtést saját falumban, Röszkén végeztem. A község Szegedtől 15 km-re, Csongrád megye déli részén, a Tisza holtágának jobb partján fekszik. Négy ezer lakosa van, kiterjedt tanyavilággal rendelkezik. A nyelvjárási jelenségek szempontjából a déli nyelvjárástípushoz tartozik, legjellemzőbb hangtani sajátása az ö-zés.

A falu történetéről röviden azért szólok, mert adatközlőim közül néhányan régi néphagyományokkal kapcsolatos élményeiket elevenítik föl.

Röszke már a középkorban virágzó falu volt, a XV. századból fennmaradt a község nevének eredeti alakja: Recke, Röszke. A török hódoltság idején a település csaknem teljesen elnéptelenedett, majd a XVIII. század elején a tiszai határőrség Szegedről kiszorult gránicsárjai telepedtek itt le. Bár a század végén a határőrség kivonult, többen itt maradtak és elmagyarosodtak. A falu lakosai zöldség- és dohánytermesztéssel foglalkoztak. A XIX. század közepétől áttértek a paprika termesztésre, s ez egész napjainkig meghatározza a falu életét, fejlődésének irányát. /Bálint S. 1976/

A lakosság nagy része termelőszövetkezeti tag, egyre nő azonban, főleg a fiatalok körében, a Szegeden dolgozók száma. Szeged közelsége kedvezően hat a falu gazdasági, kulturális fejlődésére, ugyanakkor meggyorsítja a néphagyományok feledésbe merülését és a nyelvjárás elszintelenedését. Az utóbbi évek eredményes törekvései igyekeznek lassítani ezt a folyamatot.

A gyűjtés során elsődleges szempontom volt, hogy adatközlőim született röszkéiek legyenek, ma is községünkben éljenek, dolgozzanak. Mivel a mondatszerkezeti sajátságok nemzedékek és nemek szerintű vizsgálatát terveztem, adatközlőim megoszlása a következő:

nemenként:	3 férfi - 3 nő
nemzedékenként:	1 idősebb férfi ill. nő
	1 középkorú férfi ill. nő
	1 fiatal férfi ill. nő,

tehát összesen hat fő.

Ahhoz, hogy a felvételek megfelelő minőségűek legyenek, több szempontot figyelembe kellett vennem. Olyan adatközlőket választottam, akiket régóta ismertem, meggyőződhettem beszédstílusukról. Előzetesen megállapodtunk a felvétel időpontjában, s a beszédhelyzet természetessége érdekében otthonunkban kerestem fel őket. Csak ketten tartózkodtunk a helyiségben, így kiküszöbölve ki a családtagok esetleges kiegészítéseit, ami dolgozatom szempontjából zavaró lett volna. A munka befejeztével azonban nagyobb körben hallgattuk vissza, s esetenként meg is beszéltük az elmondottakat.

A téma személyenként más és más, de annyiban azonos, hogy mondegnyik élményelmondás. A következő témakörök fordulnak elő:

A Magyarai Jenőné /32 éves/ : Megismerkedésünk s lakodal-
munk

B Tanács Szilveszter /33 éves/: Öregapáméknál

C Ábrahám Antalnén /49 éves/ : A Hasító Együttesben

D Farkas Cs. Péter /36 éves/: A csutri és a lakodalom

E Baráth Ferencné /65 éves/: Bálazás az én időmben

F Molnár Flórián /92 éves/: Fiatalkori szórakozásaim

Alapvető fontosságú, hogy összefüggő szöveget vizsgáljak, ezért arra törekedtem, hogy lehetőleg ne kelljen megszakítani a folyamatos beszédet. Bár vázlatosan megtárgyaltuk a témát, előfordult, hogy adatközlőm eltért az eredeti gondolatától, mivel egy-egy emlék hosszabb, rövidebb elmélkedést hozott a felszínre. A folyamatosság érdekében azonban mégsem állítottam le.

A gyűjtést a nyelvjárási anyagfeldolgozás egyik legnehezebb része, a lejegyzés követte. Mivel hangtani szempontok ebben a vizsgálatomban nem játszanak szerepet, most nem törekedtem teljes fonetikai hűségre, nem jelöltem hangszínárnyalatokat stb.

A fő problémát nem is a hangok jelölése, hanem a mondat-határok megállapítása okozta. Az élőbeszédben közel sem olyan egyértelmű, mint egy írott szöveg esetében, az, hogy hol ér véget a mondat, hova tehetünk valamilyen írásjelet. Vidra Klára a "Mondategységek elhatárolása beszélt nyelvi környezetben" c. cikkében /MNy.LXXII.198.o./ számba veszi a mondat-határt jelző tényezőket. Ezek elvi támpontot adtak, a feldolgozás során mégis számtalan nehezen eldönthető esettel találkoztam. A következőkben példákkal szeretném illusztrálni, hogyan jártam el a mondat-egységek, a mondat-egységek elhatárolása során, Vidra Klára már említett cikkét, valamint Deme László: Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata c. könyvének /Akadémiai Kiadó, Bp. 1971./ e témára vonatkozó szempontjait szem előtt tartva. A kötőszók szerepének tisztázására Vidra Klára hívja fel a figyelmet. Felvételeim alapján azt szeretném bizonyítani, hogy ezek az elemek sok esetben mennyire nem meghatározóak, mivel nem eredeti funkciójukban szerepelnek. Az alárendelő viszonyt jelölő kötőszók gyakran éppen hogy nem két mondat-egységet kötnek össze, hanem új mondat-egység kezdetét jelzik. /A példákat, ott ahol szükséges, szövegkörnyezetben idézem az érthetőség kedvéért.

pl. Azután vótam én mindüfnéle kártyázó, kuglis, kuglis bolongya. Utyhogy asztán a zurakka kuglisztam, mán mikó

legény vótam./

A "de" kötőszó nemcsak ellentétes kapcsolat, hanem valami--lyen inóulat kifejezőjeként is szerepelhet, ilyenkor új mondat-egész kezdetét jelzi. /pl. A bál akkó se tartott tovább. De vót annyi nép a zúton, hogy az szörnyű vót!/Az is előfordul, s az általam gyűjtött anyagban ez a leggyakoribb, hogy valamilyen más nyelvi elem szerepel kötőszóként, de funkciótlanul, egyedül a folyamatosságot biztosítva. Erre a számos példa közül néhányat idézek.

Általános az asztán "azután" határozószó ilyen célú használata. /pl. Asztán eccör münk is aszt emöntünk ugy másik faluba. Asztán hát így vót. Asztán mán akkору löttem na, hát hogy mosmán e birtam mönni harangozni, akkó eloptam a puskát szt emöntem nyulászni/ Különösen az utolsó mondatnál bizonyítható jól a határozó funkciótlan beépítése, mivel ez egyik adatközlőm első mondata, tehát az asztán semmilyen időviszonyt nem jelölhet.

Igy tehát a kötőszókra, mint összekapcsoló, viszonyjelölő elemekre nemigen támaszkodhattam, mert mint a fentiekből is látszik, gyakran szervetlenül ékelődnek, az időnyerés céljából alkalmazott megnyilvánulások.

Szempon-tom volt a mondat-határok megállapításában a hanglejtés és az akusztikai szünet egybeesése is. Nem kívánom, - s írásban erre nincs is lehetőség - bizonyítani, hogy a természetes beszédben erre sem mindig lehet támaszkodni, mert egyéntől függően véget érhet a kijelentő mondat emelkedő hanglejtéssel is. Emellett egy levegővétellel több önálló gondolategységet is képesek voltak adatközlőim formába önteni, s így az akusztikai szünetre várva, főleg a nőknél, nem lett volna ritka a 13-15 mondat-egész. Ezekben az esetekben szükséges volt a tartalmilag közvetlenül összetartozó egységek mondategésszé váló elhatárolása. Ebben a predikatív szerkezetek megtalálása vezetett eredményhez. A szorosabb gondolategységhez tartozó predikatív maggal rendelkező mondat-egységek alkotnak egy mondat-egészet.

A mondat-határok megállapítás mellett a mondat-egész mondat-egységekre tagolása a következő alapvető feltétele a vizsgálatoknak.

A mondat^{egység}nek feltétlenül tartalmaznia kell valamilyen új predikatív mozzanatot. Mindenek előtt le kell szögezni, mit jelent a predikatív mozzanat, illetve mi az, ami nem tartozik ebbe a kategóriába. Predikatív mozzanat esetén szerepelnie kell egy grammatikailag önálló állítványnak. Ezek alapján tehát a főnévi igenév önmagában nem képezheti önálló mondat^{egység} alapját. Így a következő mondat csak két mondat^{egység}re osztható: Hát utánna, hát előtte nagyon sok hozzákészülés, sátozt csinálni birkát nyuzni, aprójóság pucolás, ijjesmi van, ¹mán előtte egy héttel mökkezdődik.² A főnévi igenév itt inkább főnév értékben szerepel, ezért nem vettem önálló mondat^{egység}nek. Erre ellenpélda a következő két mondat, ahol az igenevek mellett nincs ugyan igei állítmány, de odaérthető: Általába cukorrépát termet, mög zabot¹, amit fojandártu köllött sokat gyomláni², a cukorrépát mög ritkítani.³ Estefelé akkó mán végeszköttünk benn¹, tyukoknak önni anni, bezárni a tyukokat³. Az első példában elő is fordul az előző mondat^{egység}ben a "kell" segédige megfelelő alakja, a másodikban odaérthető, sőt szükséges is kiegészítenünk. Így már rögtön világossá válik, hogy új predikatív mozzanatról van szó, tehát jogos a 3-3 mondat^{egység}re bontás, hiszen a közlésben újat kapunk. Hangsúlyoztam ugyanis, hogy új mondat^{egység}et csak új predikatív mozzanat jelent. Ennek alapján az előbeszédben gyakran előforduló ismétlés, amelynek a határozatlanság, az elgondolkodás az oka, nem tekinthető külön mondat^{egység}nek. /Pl. Mán most van egy, van egy kislányunk is.¹ Ahogy vége lött a lakodalomnak¹, asztán ugy kezdődött mökkezdődött a zélet.² / A két mondat^{egység}re tagoltam viszont a következő mondat^{egység}et: Ugy veszeköttek¹, jaj, de veszeköttek, istenöm!² Az első mondat^{egység}: "ugy veszeköttek", a a veszekedés fokára, mértékére vagy módjára utal, a második, a "de veszeköttek" pedig nyomatékot ad az előző kijelentésnek.

Továbbra is az állítmány vizsgálatánál maradva, most olyan példákat szeretnék hozni, ahol megvan ugyan a grammatikailag kifogástalan állítmány, mégsem tekintetem önálló mondat^{egység} alapjának.

A nyelvjárásban, de a köznyelvben is igen gyakran előfordul az aszongya "azt mondja" szerkezet, nem minden esetben jelentő azonban valóban a "mondást", a "kijelentést".

Olyan példákat hozok, amelyben világos a kétféle alkalmazás:

A Csóke Jóskáva odamöntünk¹, aszongya a Kazi Pista, a bank-
igazgató,² idehalgassatok³, aszongya, gyertök tük is velünk⁴,
aszongya, jáccani⁵. Az első aszongya valóban azt fejezi ki, hogy Kazi Pista szólott hozzájuk, hívta őket. A másik kettő azonban funkciótlan ismétlés, az időnyerést szolgálja.

Hasonló jelenséggel találkozunk a következő mondatban, ahol a mondom ige használatára hívom föl a figyelmet: Aszt
mondom a feleségömnek¹, hotyhát gyere, anyuci², a zenészők
elhuzatok egy jó röcsögős csárdást³, mondom, ha más nem is
táncol⁴, münk ketten táncolunk a sátorba⁵. A három mondom közül csak az első jelent közlést, a többi a mondanivaló megfogalmazásához szükséges időt kitöltő hangos megnyilvánulás.

A mond ige szokásostól eltérő értelemben való használatára még egy jellemző példát találunk: Azó négyen esunya bálak
vótak, mongyuk, abbó a rézbü, hogy ugy veszköttek. A mongyuk igehez ebben az esetben nem tartozik egy mondatrész sem, funkciótlan, akár el is hagyhatjuk, nincs új közlés értéke. A fentiekben megpróbáltam áttekintést adni arról, milyen eljárásokat alkalmaztam, a mondategészek s mondategységek elhatárolása során. Míg a mondathatárok megállapítását a tartalmi-logikai viszony s az akusztikai jelenségek együttes figyelembevételével, esetenként az első domináciájával hajtottam végre, a mondategységek esetében kimondottan az értelmi oldal volt döntő. Néhány esetben még a grammatikai kapcsolódásokat sem lehetett mechanikusan elfogadnom.

A mondatelhatárolás problémájára azért tértem ki ilyen részletesen, mert a feldolgozás során ez igényelt legnagyobb figyelmet, pontosságot és következetességet, hiszen mondatok gyakoriságát összegzem, s a statisztikai vizsgálat eredményét ez határozza meg.

A hat szövegegységben összesen 680 mondategész található.

Kis számban ugyan, de előforulnak elkezdett, félbehagyott, ufejezetlen mondatok is. /pl. Asztán így, így mönt a ... Hát nagyon nagyon sok mindön... Abba a züdöbe.../ A szövegekörnyezetet vizsgálva ezek a mondatföredékek esetleg kiegészíthetők lennének valamivel, pontosan azonban nem tudni, mire gondolt az adatközlő. Általában elgondolkodott, már új gondolategységen törte a fejét, vagy átfutotta az elmondottakat. Nem lennek következétes, ha ezeket önálló mondategészsként venném számításba, hiszen az eddig említett szempontok egyikének sem felelnek meg. Ugyanez érvényes következő típusu mondatokra, amelyeket szövegekörnyezetben idézek: Mostan pedig úgye mennyi? Hán fillérbe van egy katuja gyufa? Hm. Az. Azé mondom hát, hogy ekko nagy értéke vót ám annak a pénznek. Mindönféle. A szövegből pontosan kiderül, hogy az illető gondolkodásának olyan spontán akusztikai megnyilvánulásairól van szó, amelyek gondolatainak csak egy töredékét jelzik. Önmagukban ezek a szavak semmilyen közlésértékkel nem rendelkeznek, így is homályos az értelmük, legfeljebb csak következtethetünk arra, mire vonatkoznak. Az ilyen típusu kétes mondatokat a vizsgálatból kihagytam, így tehát végül 674 mondategészskel végeztem számításokat.

A szöveg feldolgozásában Deme László már említett művének módszertani szempontjait s elveit alkalmaztam.

Ahhoz, hogy a mondatok szerkesztettségét és gyakoriságát nemzedékenként össze tudjam hasonlítani, abszolút számok helyett százalékokban kellett kifejezni az egyes adatokat.

Miután egyenként megsámoltam a mondategészsket, a végösszeget véve 100 %-nak, kiszámítottam az egyes mondatösszusági csoportok százalékos megterheltségét. A mondategészsket és a mondategységék számának arányából a szerkesztettségét mutatót kaptam meg.

Az adatokat táblázatban rendezve következtetésekéket vontam le. Az így kapott eredményeket összehasonlítottam egy-egy nemzedéken belül, megállapítottam az általános jellemzőket. /Számokban ezt a konkrét adatok középértékével fejeztem ki./ Így kaptam nemzedékenként egy-egy, tehát három eredményt, amit egybevetettem. Ez után jutottam el tulajdonképpen célomhoz

a gyakoriság és a szerkesztettség nemzedékek szerinti jellemzőinek feltárásához.

R Ö V I D I T É S E K

csoport - mondat-hosszusági csoport
me - mondat-egész
megys - mondat-egység
szerk.mut.-szerkesztettségi mutató
me/m - mondat-egység/mondat

= ÖSSZESÍTÉS A MONDATHOSSZUSÁGI CSOPORTOKRÓL =

E				F			
csop.	me.	arány	megys.	csop.	me.	arány	megys.
1/1	26	24,03%	26	1/1	49/+5/	31,16%	49
2/2	32	30,76%	64	2/2	53	34,41	106
3/3	28	25,96%	84	3/3	28	18,19%	84
4/4	7	6,73%	28	4/4	11	7,20%	44
5/5	5	4,80%	25	5/5	9	5,84%	45
6/6	4	3,84%	24	6/6	3	1,94%	18
7/7	1	0,96%	7	7/7	-	- %	-
8/8	-	-	-	8/8	1	0,64%	8
össz:	<u>104</u>		<u>276</u>	össz.:	<u>154</u>		<u>354</u>
Szerk.mut.: <u>2,58 me/m</u>				Szerk.mut.: <u>2,29me/m</u>			
C				D			
1/1	23	19,16%	22	1/1	30	30,00%	30
2/2	41	34,16%	82	2/2	28	28,00%	56
3/3	28	23,33%	84	3/3	24	24,00%	72
4/4	13	10,83%	52	4/4	12	12,00%	48
5/5	12	10,00%	60	5/5	6	6,00%	30
6/6	1	0,83%	6	6/6	-	-	-
7/7	2	1,66%	14	7/7	-	-	-
Össz:	<u>120</u>		<u>331</u>		<u>100</u>		<u>236</u>
Szerk.mut.: <u>2,67me/m</u>				Szerk. mut.: <u>2,36 me/m</u>			
A				B			
1/1	27	29,67%	27	1/1	26/+1/	24,76%	26
2/2	19	20,87%	38	2/2	25	23,80%	50
3/3	20	21,97%	60	3/3	23	21,90%	69
4/4	12	13,18%	48	4/4	21	20,00%	84
5/5	7	7,69%	35	5/5	7	6,66%	35
6/6	4	4,39%	24	6/6	21	1,90%	12
7/7	1	1,09%	7	7/7	1	0,95%	7
8/8	1	1,09%	8	8/8	-	-	-
Össz:	<u>91</u>		<u>246</u>	Össz.:	<u>105</u>		<u>281</u>
Szerk.mut.: <u>2,7 me/m</u>				Szerk. mut.: <u>2,69 me/m</u>			

A NEMZEDÉKEK SZERINTI ÖSSZESÍTÉS ÉRTÉKEI

<u>IDŐSEK</u>			
<u>csoport</u>	<u>m. egész</u>	<u>arány</u>	<u>m. egység</u>
1/1	85	32,94 %	85
2/2	85	32,94 %	170
3/3	56	21,70 %	168
4/4	18	6,58 %	72
5/5	14	5,42 %	70
6/6	7	2,71 %	42
7/7	1	0,38%	7
8/8	1	0,38 %	8
9/9	1	0,38 %	9
Össz:	<u>258</u>		<u>621</u>

Szerk. mut.: 2,4 me/m

<u>KÖZÉPKORUAK</u>			
1/1	53	24,09 %	53
2/2	69	31,36 %	138
3/3	52	23,63 %	156
4/4	25	11,36 %	100
5/5	18	8,18 %	90
6/6	1	0,45 %	6
7/7	2	0,90 %	14
Össz:	<u>220</u>		<u>568</u>

Szerk. mut.: 2,58 me/m

<u>FIATALOK</u>			
1/1	53	27,04 %	53
2/2	44	22,45 %	88
3/3	45	21,93 %	129
4/4	33	16,88 %	132
5/5	14	7,13 %	70
6/6	6	3,06 %	36
7/7	2	1,02 %	14
8/8	1	0,51 %	8
ÖSSZ.: <u>196</u>			<u>529</u>

Szerk. mut.: 2,69 me/m

A táblázatok alapján a következőket állapíthatjuk meg:

1. A mondathosszusági csoportok részesedése az időseknél és a fiataloknál abszolút, a középkorúaknál tört linearitást mutat.
2. Az 1/1+2/2 csoportok részesedése az időseknél 65,83 %, a középkorúaknál 55,45 %, a fiataloknál 49,49 % tehát jelentős, 10, 6, ill. 16 % os az eltérés a nemzedékek között.
3. Az 1/1+2/2+3/3 csoportok részesedése az időseknél 87,58 %, a középkorúaknál 79,08 %, a fiataloknál 71,42 %/az előző esetben tapasztalt eltérés aránya továbbra is fenn áll/.
4. A 4/4 csoport részesedése az időseknél 6,58 %, a középkorúaknál 11,36 %, a fiataloknál 16,88 % tehát a 2. ill. 3. pontban foglaltakkal éppen ellentétes irányú tendencia figyelhető meg.
5. A szerkesztettségi mutató az időseknél 2,4 me/m, a középkorúaknál 2,58 me/m, a fiataloknál 2,69 me/m.

K ö v e t k e z t e t é s e k

A linearitástól eltekintve a mondathosszusági csoportok megoszlása és a szerkesztettség nemzedékenként arányosan változik.

Az idősekéhez viszonyítva az első két mondathosszusági csoport részesedési aránya 16 %-kal csökken a középkorúak s 25 %-kal a fiatalok esetében. Az első három csoportot együttesen vizsgálva valamivel kisebb az eltérés, a középkorúaké 10 %-kal, a fiataloké 19 %-kal alacsonyabb. Ebből megállapíthatjuk, hogy a kisszámú /1-3/ tagmondatból álló, viszonylag kevésbé szerkesztett mondategészek használata az idősebb korosztályt, s legkevésbé a fiatalokat jellemzi, Ezt támasztják alá a 4/4 mondathosszusági csoportban kapott eredmények, ahol a fiatalokéhoz viszonyítva 62 % a középkorúak s csak 33 % az idősek által használt mondategészek aránya.

A szerkesztettségi mutatók is a fenti eredményeket igazolják, 2,4 me/m 2,58 me/m 2,69 me/m. A szerkesztettség a fiataloknál a legmagasabb fokú, ehhez viszonyítva arányosan csökken a középkorúak s az idősek esetében.

Összefoglalva az eddigieket megállapíthatjuk, hogy a fiatalok nyelvhasználatában nő a többszörösen összetett mondatok száma az egyszerű vagy a 2-3 tagmondatból álló mondatok rovására. Nem lehet véletlen ez az eredmény, még akkor sem, ha beismerem, hogy 6 ill. nemzedékenként 2-2 adatközlő alapján merészség általánosságokat levonni. Mentségemül szolgál, hogy adatközlőimet igyekeztem úgy megválasztani, hogy nyelvhasználatuk saját nemzedékükre jellemző legyen. Ezt figyelembe véve megkockáztatok levonni néhány tanulságot.

A nyelvjárásokban s talán általában a nyelvben végbemenő változásról kaptunk számokkal alátámasztható bizonyítékot a mondatszerkesztés területén.

Az idősek képviselik a nyelvjárási beszéd hagyományos, eredetibb formáját. Míg rájuk a mondanivaló nyugodt, egyszerű megformálása jellemző, a másik két korosztály már a bonyolultabb, több tagmondatos /előzetesen úgy látszik, gyakran alárendelő/ szerkesztésformákat használja. Előfordul az is, hogy a többszörös összetételek körülményeskedő, tudálékos megfogalmazás eredményei.

Nem foglalkozom most azzal, milyen előjelű a mondatok szerkesztettségében bekövetkezett változás a kommunikáció szempontjából. Erre a tagmondatok közti viszony felderítése adhat csak választ. Egyet megjegyezhetünk: A változás ilyen irányu alakulásában az iskolázottság, olvasottság magasabb fogának, a rádió, televízió hatásának, általában véve a művelődésnek nagy szerepe van.

Felhasznált irodalom

Bálint Sándor

1976.

A szögedi nemzet, Szeged,
295. old.

Deme László

1971.

Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági
vizsgálata, Budapest, Akadémiai Kiadó

Vidra Klára

Mondategészek elhatárolása beszélt
nyelvi környezetben,
MNY. LXXII., 198. old.

Examination of the Frequency and the Structuredness
of Simple and Complex Sentences Used by Different
Generations in the Dialect of Rösztke

Györgyi Vastag

The subject matter of the paper, the method of analysis and the results are fairly new in the field of dialectology. Working on a tape-recorded corpus the author examines the frequency of simple and complex sentences as well as the structuredness shown by the rate of sentence units and full sentences in the dialectal speech of speakers belonging to different age-groups. Comparison of indices showing sentence boundaries permits to point out changes in the sentence construction within a dialect, or perhaps even within a language.

